

ENSURING THE RIGHTS OF PERSONS WITH LIMITED ACCESS TO
DIGITAL SERVICES IN UZBEKISTAN

Sunnat Nurulla o'g'li Abdullayev

Sarbo'n University,
Undergraduate Student,
Field of Study: Jurisprudence, Second Year

Azizbek Orif o'g'li Bozorov

Sarbo'n University,
Undergraduate Student,
Field of Study: Jurisprudence, First Year

Abstract: This article examines the legal and institutional framework for ensuring the rights of persons with limited access to digital services in Uzbekistan. It explores the technological, economic, geographical, and organizational barriers that hinder access to such services. Based on an analysis of national legislation and international standards, the article proposes a three-stage digital equality model that integrates legal safeguards, technological accessibility, and performance monitoring. It also develops recommendations for the inclusive design of e-government services, the maintenance of alternative service delivery channels, the improvement of digital literacy, and the regular assessment of service accessibility.

Keywords: digital equality, e-government services, human rights, digital inclusion, digital literacy, e-government, legal safeguards.

**O'ZBEKISTONDA RAQAMLI XIZMATLARDAN FOYDALANISH
IMKONIYATI CHEKLANGAN SHAXSLARNING HUQUQLARINI
TA'MINLASH**

Abdullayev Sunnat Nurulla o'g'li

*Sarbo'n universiteti,
"Yurisprudensiya" ta'lim yo'nalishi,
2-bosqich talabasi*

Bozorov Azizbek Orif o'g'li

*Sarbo'n universiteti,
"Yurisprudensiya" ta'lim yo'nalishi,
1-bosqich talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyati cheklangan shaxslarning huquqlarini ta'minlashning huquqiy va tashkiliy

asoslari tahlil qilinadi. Raqamli xizmatlardan foydalanishga to'sqinlik qiluvchi texnologik, iqtisodiy, hududiy va tashkiliy omillar yoritiladi. Milliy qonunchilik va xalqaro standartlar tahlili asosida huquqiy kafolatlar, texnologik qulaylik hamda natijadorlik nazoratini birlashtiruvchi uch bosqichli raqamli tenglik modeli taklif etiladi. Shuningdek, elektron davlat xizmatlarini inklyuziv loyihalash, muqobil xizmat kanallarini saqlash, raqamli savodxonlikni oshirish va xizmatlar qulayligini muntazam baholash bo'yicha takliflar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: raqamli tenglik, elektron davlat xizmatlari, inson huquqlari, raqamli inklyuziya, raqamli savodxonlik, elektron hukumat, huquqiy kafolatlar.

Аннотация: В данной статье анализируются правовые и организационные основы обеспечения прав лиц, имеющих ограниченные возможности доступа к цифровым услугам в Узбекистане. Рассматриваются технологические, экономические, территориальные и организационные факторы, препятствующие использованию цифровых услуг. На основе анализа национального законодательства и международных стандартов предлагается трёхэтапная модель цифрового равенства, объединяющая правовые гарантии, технологическую доступность и контроль результативности. Кроме того, разработаны предложения по инклюзивному проектированию электронных государственных услуг, сохранению альтернативных каналов их получения, повышению цифровой грамотности и регулярной оценке доступности услуг.

Ключевые слова: цифровое равенство, электронные государственные услуги, права человека, цифровая инклюзия, цифровая грамотность, электронное правительство, правовые гарантии.

Kirish. Raqamli texnologiyalar davlat boshqaruvi, ta'lim, sog'liqni saqlash va boshqa ijtimoiy sohalarida xizmat ko'rsatish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Elektron davlat xizmatlari vaqtni tejash, ma'muriy to'siqlarni kamaytirish va davlat organlari bilan masofadan muloqot qilishni osonlashtiradi. Biroq barcha fuqarolar ushbu imkoniyatlardan teng foydalana olmaydi. Nogironligi bo'lgan shaxslar, raqamli ko'nikmalari yetarli bo'lmagan fuqarolar, yoshi katta insonlar va internet infratuzilmasi cheklangan hududlarda yashovchilar elektron xizmatlardan foydalanishda turli qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Shu sababli xizmatning internetda mavjudligi uning barcha fuqarolar uchun amalda qulayligini anglatmaydi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida inson huquqlari, tenglik va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishga oid kafolatlar belgilangan. Bundan tashqari, "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi davlat boshqaruvi va ijtimoiy sohani

raqamlashtirishning muhim yo‘nalishlarini belgilaydi. Ushbu jarayonda raqamli xizmatlardan aholining turli qatlamlari teng foydalanishini ta‘minlash dolzarb vazifadir.

Tadqiqotning maqsadi — raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyati cheklangan shaxslarning huquqlarini ta‘minlash mexanizmlarini tahlil qilish va raqamli tenglikni kuchaytirishga qaratilgan konseptual modelni ishlab chiqish. Tadqiqot obyekti raqamli xizmatlardan foydalanish jarayonida fuqarolarning huquq va qonuniy manfaatlarini ta‘minlash bilan bog‘liq munosabatlardir. Tadqiqot predmeti esa ushbu munosabatlarni tartibga soluvchi huquqiy normalar hamda tashkiliy va texnologik mexanizmlardan iborat.

Adabiyotlar tahlili. Raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyati cheklangan shaxslarning huquqlarini o‘rganishda milliy qonunchilik, xalqaro huquqiy hujjatlar va xalqaro texnik standartlar muhim nazariy-amaliy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Birinchidan, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi inson huquqlari, tenglik va shaxsiy ma‘lumotlarni himoya qilishning konstitutsiyaviy asoslarini belgilaydi [1]. Mazkur normalar raqamli xizmatlardan foydalanish jarayonida fuqarolarning huquqlarini ta‘minlash uchun umumiy huquqiy zamin yaratadi.

Ikkinchidan, “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasi davlat boshqaruvi va ijtimoiy sohani raqamlashtirishning ustuvor yo‘nalishlarini belgilaydi [2]. Strategiya raqamli xizmatlarni rivojlantirishning siyosiy va tashkiliy asoslarini ifodalasa-da, mazkur xizmatlarning turli toifadagi foydalanuvchilar uchun amalda qay darajada qulayligini alohida baholash zaruratini ham yuzaga chiqaradi.

Uchinchidan, “Nogironligi bo‘lgan shaxslarning huquqlari to‘g‘risida”gi Qonunda kamsitmaslik, imkoniyatlar tengligi, obyektlar va xizmatlardan foydalanish qulayligi kabi prinsiplar mustahkamlangan [3]. Ushbu normalar raqamli xizmatlarni ham nogironligi bo‘lgan shaxslarning ehtiyojlarini hisobga olgan holda tashkil etish masalasini huquqiy jihatdan asoslash imkonini beradi.

To‘rtinchidan, “Elektron hukumat to‘g‘risida”gi Qonun davlat organlari va fuqarolar o‘rtasidagi elektron munosabatlarning huquqiy asoslarini belgilaydi [4]. Mazkur qonun doirasida elektron xizmatlarning tashkil etilishi va ulardan foydalanish jarayonini tahlil qilish muhimdir. Bunda xizmatlarni raqamlashtirish bilan birga, ulardan mustaqil foydalana olmaydigan shaxslar uchun muqobil imkoniyatlarni ham ta‘minlash zarur.

Beshinchidan, “Shaxsga doir ma‘lumotlar to‘g‘risida”gi Qonun raqamli xizmatlardan foydalanish jarayonida fuqarolarning shaxsiy ma‘lumotlarini himoya qilishning huquqiy asoslarini belgilaydi [5]. Bu, ayniqsa, boshqa shaxs yordamida elektron xizmatdan foydalanishga majbur bo‘ladigan fuqarolar uchun muhim ahamiyatga ega.

Oltinchidan, BMTning Nogironlar huquqlari to'g'risidagi konvensiyasi nogironligi bo'lgan shaxslarning axborot va kommunikatsiya texnologiyalari, jumladan internet orqali taqdim etiladigan xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga doir xalqaro majburiyatlarni belgilaydi [6]. Konvensiyaning 9-moddasi qulaylik va foydalanish imkoniyatlari, 21-moddasi esa axborot va fikrni ifoda etish erkinligi bilan bog'liq masalalarni qamrab oladi.

Yettinchidan, mazkur Konvensiyaning O'zbekiston tomonidan ratifikatsiya qilinishi milliy qonunchilik va amaliyotni xalqaro majburiyatlarga muvofiq takomillashtirish zaruratini kuchaytiradi [7].

Sakkizinchidan, "Axborotlashtirish to'g'risida"gi Qonun axborotlashtirish sohasidagi munosabatlarni tartibga solishning milliy huquqiy asoslaridan biri hisoblanadi [8].

To'qqizinchidan, "Axborot erkinligi prinsiplari va kafolatlari to'g'risida"gi Qonun axborotdan foydalanish bilan bog'liq munosabatlarni huquqiy jihatdan yoritish imkonini beradi [9].

O'ninchidan, "Axborot olish kafolatlari va erkinligi to'g'risida"gi Qonun axborot olish huquqining kafolatlarni o'rganishda muhim manba hisoblanadi [10].

O'n birinchidan, BMTning 2006-yil 13-dekabrdagi Nogironlar huquqlari to'g'risidagi konvensiyasi imkoniyati cheklangan shaxslarning mustaqilligi, tengligi va jamiyat hayotida to'laqonli ishtirokini ta'minlashga doir xalqaro yondashuvlarni mustahkamlaydi [11].

O'n ikkinchidan, W3C tomonidan ishlab chiqilgan veb-kontentdan foydalanish imkoniyati bo'yicha WCAG 2.2 xalqaro tavsiyalari veb-sayt va elektron xizmatlarni ko'rish, eshitish, harakatlanish va boshqa ehtiyojlari turlicha bo'lgan foydalanuvchilar uchun qulaylashtirish mezonlarini belgilaydi [12]. Umuman olganda, ko'rib chiqilgan manbalar raqamli xizmatlardan foydalanish huquqining konstitutsiyaviy, qonunchilik va texnik asoslarini yoritadi. Shu bilan birga, mazkur manbalarni o'zaro bog'lagan holda, raqamli tenglikni ta'minlashning huquqiy, texnologik va institutsional mexanizmlarini yagona tizim sifatida baholash zarurati mavjud. Ushbu maqolaning ilmiy yo'nalishi aynan shu masalaga qaratilgan.

Metodologiya. Tadqiqotda formal-yuridik, tizimli tahlil, qiyosiy-huquqiy va muammoli tahlil metodlaridan foydalanildi.

Formal-yuridik metod orqali O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, tegishli qonunlar va xalqaro huquqiy hujjatlarning mazmuni o'rganildi. Ushbu metod raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyati cheklangan shaxslarning huquqlariga taalluqli normalarni aniqlashga xizmat qildi.

Tizimli tahlil metodi yordamida raqamli tenglikning huquqiy, texnologik va tashkiliy

tarkibiy qismlari o‘zaro bog‘liqlikda ko‘rib chiqildi. Bu yondashuv muammoning faqat texnik vositalar bilan emas, balki huquqiy kafolatlar va davlat organlarining faoliyati orqali ham hal etilishi lozimligini asoslash imkonini berdi.

Qiyosiy-huquqiy metod milliy qonunchilik qoidalarini xalqaro huquqiy hujjatlar va veb-qulaylik standartlari bilan mazmunan taqqoslash uchun qo‘llanildi.

Muammoli tahlil metodi esa elektron xizmatlardan foydalanishga to‘sqinlik qiluvchi omillarni aniqlash, ularning fuqarolar huquqlariga ta‘sirini baholash va amaliy yechimlarni ishlab chiqishga yo‘naltirildi. Tadqiqotning huquqiy manbalari normativ-huquqiy hujjatlar va xalqaro standartlardan iborat. Maqolada maxsus empirik so‘rovnoma yoki statistik kuzatuv natijalari keltirilmagan. Shu sababli taklif etilayotgan model nazariy-huquqiy tahlil natijasi sifatida qaraladi va uni amaliyotga joriy etishdan oldin sinovdan o‘tkazish maqsadga muvofiq.

Tahlil va natijalar. Raqamli tenglik fuqarolarning yoshi, jismoniy holati, yashash hududi, iqtisodiy imkoniyati yoki raqamli ko‘nikmalaridan qat’i nazar, raqamli axborot va xizmatlardan foydalanish uchun zarur shart-sharoitlarga ega bo‘lishini anglatadi. U faqat internet yoki qurilma mavjudligi bilan cheklanmaydi. Fuqaro xizmat mazmunini tushunishi, zarur amallarni mustaqil yoki tegishli yordam bilan bajarishi va yuzaga kelgan muammolarni hal qilish imkoniyatiga ega bo‘lishi lozim. Raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyati cheklangan shaxslar tushunchasi turli to‘siqlarga duch keladigan foydalanuvchilarni qamrab oladi. Bunda nogironligi bo‘lgan shaxslar alohida huquqiy himoyaga ega ekanini, boshqa guruhlarining raqamli qiyinchiliklari esa nogironlik tushunchasi bilan tenglashtirilmasligini hisobga olish zarur.

Raqamli tenglikni ta‘minlash uchun mavjud to‘siqlarni bir necha guruhga ajratish mumkin.

Birinchidan, texnologik va jismoniy to‘siqlar. Elektron xizmatlarda matnning kichikligi, ranglar kontrastining yetarli emasligi, tasvirlar uchun muqobil tavsiflarning mavjud emasligi yoki klaviatura orqali boshqarish imkoniyatining cheklanganligi ayrim foydalanuvchilar uchun xizmatdan foydalanishni qiyinlashtiradi.

Ikkinchidan, raqamli savodxonlik bilan bog‘liq muammolar. Elektron identifikatsiyadan o‘tish, hujjat yuklash va shaxsiy kabinetdan foydalanish kabi jarayonlar yetarli raqamli ko‘nikmaga ega bo‘lmagan fuqarolar uchun murakkab bo‘lishi mumkin. Shu sababli raqamli savodxonlik dasturlari elektron xizmatlardan foydalanish va shaxsiy ma‘lumotlarni himoya qilish ko‘nikmalarini ham qamrab olishi kerak.

Uchinchidan, iqtisodiy va hududiy tafovutlar. Internet narxi, qurilmalar qiymati va aloqa infratuzilmasining rivojlanish darajasi fuqarolarning elektron xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ta'sir qiladi.

To'rtinchidan, huquqiy va tashkiliy to'siqlar. Murakkab yo'riqnomalar, yordam olish tartibining noaniqligi va muqobil murojaat kanallarining yetarli emasligi fuqarolarning o'z huquqlarini amalga oshirishini qiyinlashtirishi mumkin.

Beshinchidan, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi. Elektron xizmatdan mustaqil foydalana olmaydigan shaxs boshqa kishining yordamiga muhtoj bo'lishi mumkin. Bunday vaziyatda shaxsiy kabinet ma'lumotlari va elektron hujjatlarning oshkor bo'lish xavfi yuzaga keladi. Shu sababli yordam mexanizmlari shaxsiy daxlsizlikni himoya qilishi lozim. Ushbu omillar o'zaro bog'liq. Masalan, murakkab interfeys raqamli ko'nikmalari past foydalanuvchini boshqa shaxs yordamiga murojaat qilishga majbur qilishi va ma'lumotlar xavfsizligi bilan bog'liq xavflarni kuchaytirishi mumkin. Demak, muammoni faqat texnologik yoki faqat tashkiliy choralar orqali hal etish yetarli emas.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida belgilangan tenglik va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish kafolatlari raqamli muhitda ham fuqarolarning huquqlarini ta'minlash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. "Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risida"gi Qonun elektron xizmatlarni turli ehtiyojlarga ega foydalanuvchilar uchun qulaylashtirish masalasini huquqiy jihatdan asoslash imkonini beradi. "Elektron hukumat to'g'risida"gi Qonun elektron xizmatlarni tashkil etish asoslarini, "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi Qonun esa shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish talablarini belgilaydi. BMTning Nogironlar huquqlari to'g'risidagi konvensiyasi, xususan, uning 9-moddasi axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilashga qaratilgan. WCAG 2.2 standarti esa elektron xizmatlarning texnik qulayligini baholash uchun mezonlar taqdim etadi. Shunday qilib, raqamli tenglikni ta'minlash uchun huquqiy asoslarning mavjudligi muhim bo'lsa-da, ularni amaliyotga tatbiq etish, xizmatlar qulayligini nazorat qilish va muammolarni bartaraf etish mexanizmlarini rivojlantirish ham zarur.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyati cheklangan shaxslarning huquqlarini ta'minlashga qaratilgan uch bosqichli raqamli tenglik modelini taklif etishda namoyon bo'ladi. Model huquqiy kafolatlar, texnologik qulaylik va natijadorlik nazoratini yagona tizimga birlashtiradi.

1-bosqich. Huquqiy kafolatlar va mas'uliyat

Elektron xizmatlardan foydalanishda fuqarolarning huquqlarini himoya qilish qoidalari, yordam olish tartibi va mas'ul tashkilotlarning vazifalari aniq belgilanishi

kerak. Texnik nosozlik yoki foydalanish imkoniyatining cheklanganligi fuqaroning qonuniy manfaatlariga ta'sir qilgan holatlarda muammoni ko'rib chiqish va hal etish mexanizmi mavjud bo'lishi lozim.

2-bosqich. Texnologik qulaylik va muqobil foydalanish

Elektron xizmatlar turli ehtiyojlarga ega foydalanuvchilar uchun qulay shaklda loyihalashtirilishi kerak. Bunda WCAG 2.2 mezonlaridan foydalanish, sodda interfeys yaratish, subtitrlar va muqobil tasvir tavsiflarini taqdim etish, klaviatura orqali boshqarish imkoniyatini ta'minlash muhimdir. Bundan tashqari, raqamli vositalardan foydalana olmaydigan fuqarolar uchun maslahat, texnik yordam va xizmatning xususiyatiga mos muqobil murojaat kanallari saqlanishi maqsadga muvofiq.

3-bosqich. Natijadorlikni baholash va huquqlarni himoya qilish

Elektron xizmatlarning samaradorligi faqat foydalanuvchilar soni yoki tizim tezligi bilan o'lchanmasligi kerak. Xizmatdan muvaffaqiyatli foydalanish darajasi, arizani yakunlash uchun sarflangan vaqt, foydalanuvchilar duch kelgan to'siqlar va shikoyatlarning hal etilishi ham baholanishi lozim. Nogironligi bo'lgan shaxslar va boshqa manfaatdor foydalanuvchilarni xizmatlarni sinovdan o'tkazish jarayoniga jalb qilish, aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish muddatlarini belgilash hamda natijalarni qayta tekshirish taklif etiladi. Modelning asosiy tamoyili: raqamli xizmatning samaradorligi uning texnik jihatdan mavjudligi bilan emas, balki fuqaroning ushbu xizmat orqali o'z huquqlarini amalda ro'yobga chiqara olish imkoniyati bilan baholanishi kerak.

Modelni baholash mezonlari

№	Baholash mezon	Asosiy ko'rsatkichlar	Kutilayotgan natija
1	Huquqiy mezon	Foydalanish tartibi, shikoyat berish imkoniyati va mas'uliyat mexanizmlari	Fuqarolarning huquqiy himoyasi kuchayadi
2	Texnologik mezon	Interfeys qulayligi, yordamchi texnologiyalar bilan moslik	Xizmatdan foydalanish imkoniyati kengayadi
3	Iqtisodiy-hududiy mezon	Internet, qurilma va zarur infra ¹ tuzilmaning mavjudligi	Raqamli tafovutlarni aniqlash osonlashadi

¹ 1-jadval. Manba: Mualliflar tomonidan raqamli tenglikning huquqiy, texnologik va tashkiliy jihatlarini tizimlashtirish asosida ishlab chiqilgan.

4	Tashkiliy mezon	Maslahat, texnik yordam va muqobil murojaat kanallari	Xizmatdan foydalana olmaydigan shaxslar uchun ko'mak yaxshilanadi
5	Natijadorlik mezoni	Muvaffaqiyatli yakunlangan arizalar, shikoyatlar va bartaraf etilgan to'siqlar	Xizmatlar muntazam takomillashtiriladi

Taklif etilgan model nazariy-huquqiy tahlil natijasi bo'lib, uning samaradorligi hozircha empirik ma'lumotlar bilan tasdiqlanmagan. Shu sababli uni amaliyotga keng joriy etishdan oldin ayrim elektron davlat xizmatlarida sinovdan o'tkazish maqsadga muvofiq.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish taklif etiladi.

1. Minimal qulaylik talablarini belgilash. Davlat elektron xizmatlarida matn o'qilishi, klaviatura orqali boshqarish, ekran o'qish dasturlari bilan moslik va tushunarli yo'riqnomalar bo'yicha minimal talablarni joriy etish.
2. Inklyuziv sinov tizimini yo'lga qo'yish. Yangi va yangilangan elektron xizmatlarni turli ehtiyojlarga ega foydalanuvchilar ishtirokida sinovdan o'tkazish.
3. Raqamli yordam xizmatlarini rivojlantirish. Davlat xizmatlari markazlari va tegishli tashkilotlarda elektron xizmatlardan foydalanish bo'yicha maslahat va amaliy yordam ko'rsatish.
4. Muqobil xizmat kanallarini saqlash. Xizmatning xususiyati va qonunchilik talablaridan kelib chiqib, bevosita murojaat qilish, telefon orqali maslahat olish yoki yordam bilan ariza topshirish imkoniyatlarini ta'minlash.
5. Raqamli savodxonlikni oshirish. Elektron xizmatlardan foydalanish, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va internet firibgarligidan saqlanish bo'yicha maqsadli o'quv dasturlarini tashkil etish.
6. Ochiq monitoringni rivojlantirish. Elektron xizmatlarda aniqlangan muammolar, ularni bartaraf etish choralari va qulaylikni baholash natijalarini shaxsiy ma'lumotlarni oshkor qilmagan holda umumlashtirish.
7. Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini takomillashtirish. Elektron xizmatdagi texnik muammo tufayli fuqaroning qonuniy manfaatlariga zarar yetganda, murojaatni ko'rib chiqish va muammoni bartaraf etish tartibini aniq belgilash. Ushbu takliflarni dastlab ayrim elektron davlat xizmatlarida sinov tariqasida joriy etish, natijalarni baholash va samarali mexanizmlarni boshqa xizmatlarga tatbiq etish mumkin.

Xulosa. Tadqiqot raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyati cheklangan shaxslarning huquqlarini ta'minlash texnologik, iqtisodiy, hududiy va tashkiliy omillarni birgalikda hisobga olishni talab etishini ko'rsatadi. Elektron xizmatlarning mavjudligi barcha fuqarolar uchun ulardan teng va mustaqil foydalanish imkoniyati yaratilganini anglatmaydi. Milliy qonunchilik va xalqaro huquqiy hujjatlar raqamli tenglikni rivojlantirish uchun muhim asos yaratadi. Biroq ushbu kafolatlarning samaradorligi elektron xizmatlarning qulayligi, muqobil yordam mexanizmlari va huquqlarni himoya qilish tartiblarining amalda ishlashiga ham bog'liq. Maqolaning asosiy ilmiy yangiligi huquqiy kafolatlar, texnologik qulaylik hamda natijadorlik nazoratini birlashtiruvchi uch bosqichli raqamli tenglik modelini taklif etishdan iborat. Model fuqaroning xizmatdan foydalanish jarayonini markazga qo'yadi va elektron xizmatlarni baholashda huquqiy, texnologik, iqtisodiy-hududiy, tashkiliy hamda natijadorlik mezonlaridan foydalanishni nazarda tutadi. Taklif etilgan modelni amaliyotga tatbiq etish uchun elektron xizmatlarni inklyuziv sinovdan o'tkazish, raqamli yordam xizmatlarini rivojlantirish, muqobil murojaat kanallarini saqlash va muntazam monitoring olib borish zarur. Keyingi tadqiqotlarda modelni foydalanuvchilar ishtirokidagi sinovlar va statistik ma'lumotlar asosida baholash uning amaliy samaradorligini aniqlash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Yangi tahrir. 2023-yil 30-aprel kuni referendumda qabul qilingan. — Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni. "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. — 2020.
3. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 15-oktabrdagi O'RQ-641-son Qonuni. Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risida. — 2020.
4. O'zbekiston Respublikasining 2015-yil 9-dekabrdagi O'RQ-395-son Qonuni. Elektron hukumat to'g'risida. — 2015.
5. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 2-iyuldagi O'RQ-547-son Qonuni. Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida. — 2019.
6. United Nations. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. Adopted by the United Nations General Assembly on 13 December 2006. — New York, 2006.
7. O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 7-iyundagi O'RQ-695-son Qonuni. Nogironlar huquqlari to'g'risidagi Konvensiyani (Nyu-York, 2006-yil 13-dekabr) ratifikatsiya qilish haqida. — 2021.

8. O‘zbekiston Respublikasining 2003-yil 11-dekabrdagi 560-II-son Qonuni. Axborotlashtirish to‘g‘risida. — 2003.
9. O‘zbekiston Respublikasining 2002-yil 12-dekabrdagi 439-II-son Qonuni. Axborot erkinligi prinsiplari va kafolatlari to‘g‘risida. — 2002.
10. O‘zbekiston Respublikasining 1997-yil 24-apreldagi 400-I-son Qonuni. Axborot olish kafolatlari va erkinligi to‘g‘risida. — 1997.
11. United Nations. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. Article 9: Accessibility; Article 21: Freedom of expression and opinion, and access to information. — New York, 2006.
12. World Wide Web Consortium (W3C). Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.2. W3C Recommendation, 5 October 2023; updated 12 December 2024. — 2024.